

Załącznik nr 3 do Zarządzenia Nr 420/2024 z dnia 03.12.2024 r.

Data wydania:	17.X.2025	Obowiązuje od:	17.X.2025
Opracował:	Data	Podpis	
p.o Pielęgniarki Oddziałowej Oddziału Okulistyki Dziecięcej Agnieszki Wydrych	13.10.2025	P.O. PIELĘGNIARKI Oddziałowej Oddziału Okulistyki Dziecięcej Magister Pielęgniarstwa AGNIESZKA WYDRYCH 13.10.2025	
Konsultował:	Data	Podpis	
adw. Tomasz Kidawa	13.10.2025	Tomasz Kidawa ADWOKAT	
Sprawdził:			
mgr Małgorzata Spychałowicz p.o. Naczelnej Pielęgniarki	13.10.2025	p.o. NACZELNEJ PIELĘGNIARKI Małgorzata Spychałowicz Magister Pielęgniarstwa p.o. ZASTĘPCY DYREKTORA DS. MEDYCZNYCH	
prof. dr hab. n. med. Michał Holecki p.o. Zastępcy Dyrektora ds. Medycznych	14.X.25	prof. dr hab. n. med. Michał Holecki	
dr n. med. Łukasz Michalecki p.o. Zastępcy Dyrektora ds. Medycznych	14.X.25	P.O. ZASTĘPCY DYREKTORA DS. MEDYCZNYCH dr n. med. Łukasz Michalecki	
Zatwierdził:	Data	Podpis	
Renata Wachowicz Dyrektor	16.X.25	DYREKTOR Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach Renata Wachowicz	

1) CEL

- Celem niniejszego standardu jest określenie zasad udziału osoby bliskiej lub przedstawicieli ustawowych pacjenta w procesie opieki oraz zasad uczestnictwa osoby bliskiej w wybranych procedurach medycznych.
- Celem standardu jest także określenie zakresu opieki, jaką może świadczyć osoba bliska, czy przedstawiciel ustawowy pacjenta.

2) UZASADNIENIE

Udział rodziny lub opiekunów w procesie leczenia zwiększa poczucie bezpieczeństwa pacjenta, ułatwia jego adaptację w środowisku szpitalnym, pozwala na lepsze zaspokojenie potrzeb pacjenta w nowych warunkach. Wpływa na motywowanie pacjenta do leczenia i walki z chorobą, szczególnie w trudnych momentach terapii, kiedy chory chce się poddać i zaprzestać leczenia. Są to sytuacja bardzo stresująca dla wszystkich i takie w której zazwyczaj nie do końca wiemy jak się zachować i co robić, aby pomóc choremu. Dlatego najważniejszą wskazówką jaką można dać w tym wypadku jest podążanie za chorym, za jego potrzebami i emocjami, dzielenie się z nim swoimi własnymi uczuciami, aby nie czuł się samotny w odczuwaniu pewnych emocji.

3) ZAKRES

Standard obowiązuje:

- personel medyczny oddziałów szpitalnych,
- pacjentów,
- osoby uczestniczące w procesie opieki nad pacjentem.

4) ODPOWIEDZIALNOŚĆ I UPRAWNIENIA

- Ordynatorzy Oddziałów/Lekarze Kierujący Oddziałami, a także Pielęgniarki/Położne Oddziałowe/Koordynujące odpowiadają za:
 - zapoznanie podległego personelu z treścią niniejszego standardu,
 - zapoznanie rodziny lub osoby przez pacjenta wskazanej z zakresem opieki, jaką może świadczyć,
 - nadzór nad realizacją standardu na Oddziale.
- Pielęgniarka/Położna Oddziałowa/Koordynująca odpowiada za udostępnienie pacjentom oraz osobom bliskim pacjenta treści niniejszego standardu.
- Personel medyczny odpowiada za umożliwienie rodzinie i krewnym wskazanym przez chorego do udziału w procesie opieki — zgodnie z zasadami ustalonymi w niniejszym standardzie.
- Biuro Rzecznika Prasowego udostępnia niniejszy standard na stronie internetowej Szpitala.
- Pacjenci oraz osoby uczestniczące w procesie opieki nad pacjentem zobowiązani są do przestrzegania zasad zawartych w niniejszym standardzie.

5) OPIS POSTĘPOWANIA

5.1. Ogólne zasady uczestnictwa osób bliskich w procesie opieki i przy wykonywaniu procedur medycznych

- Pacjent przebywający w Szpitalu ma prawo do:
 - kontaktu osobistego, telefonicznego lub korespondencyjnego z innymi osobami, a także odmowy kontaktu z nimi,
 - dodatkowej opieki pielęgnacyjnej — opieki, która nie obejmuje udzielania świadczeń zdrowotnych,
 - uczestnictwa osoby bliskiej w wybranych procedurach medycznych,
 - wskazania osób, które będą uczestniczyć w procesie opieki,

- e) udziału rodziny w opiece, z zapewnieniem, że nie będzie ona utrudniać czynności diagnostycznych i terapeutycznych, z zastrzeżeniem, że:
- w czasie wizyty lekarskiej rodzina lub inny opiekun powinien opuścić salę chorego, aby umożliwić jej przeprowadzenie (nie dotyczy to oddziałów neonatologicznego i okulistyki dziecięcej),
 - salę należy opuścić również w przypadku wykonywania zabiegów pielęgnacyjnych i medycznych u innego chorego leżącego na tej samej sali.
2. Zakres opieki, jaką może świadczyć osoba bliska pacjenta określono w pkt. 5.2., ppkt.4.
 3. Przez dodatkową opiekę pielęgnacyjną rozumie się opiekę, która nie polega na udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w tym także opiekę sprawowaną nad pacjentem małoletnim albo posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności oraz nad pacjentką w warunkach ciąży, porodu i połogu.
 4. Przez dodatkową opiekę pielęgnacyjną sprawowaną nad pacjentem małoletnim rozumie się prawo do pobytu całodobowego z pacjentem jednego rodzica/przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego.
 5. Przez dodatkową opiekę pielęgnacyjną sprawowaną nad pacjentem posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności rozumie się prawo do pobytu całodobowego z pacjentem jednej osoby bliskiej.
 6. Przebywanie członków rodziny lub innych opiekunów w Szpitalu w godzinach nocnych jest dozwolone wyłącznie po uprzednim uzgodnieniu tego z lekarzem kierującym/ordynatorem oddziału lub lekarzem dyżurnym - nie dotyczy to dodatkowej opieki pielęgnacyjnej o której mowa w ppkt.4 oraz towarzyszenia pacjentce podczas porodu w obrębie bloku porodowego.
 7. Sprawowanie dodatkowej opieki nie może naruszać praw pozostałych pacjentów do właściwego leczenia, spokoju i intymności.
 8. Ordynator oddziału, lekarz kierujący oddziałem lub lekarz dyżurny może odmówić sprawowania opieki/uczestnictwie w procedurach medycznych rodzinie lub innemu opiekunowi, jeżeli nie zastosuje się do obowiązujących zakazów:
 - a) wnoszenia, spożywania oraz posiadania alkoholu, oraz innych środków odurzających na terenie szpitala,
 - b) wstępu na teren szpitala osób odwiedzających pozostających pod wpływem alkoholu, narkotyków lub innych podobnych środków,
 - c) wprowadzania zwierząt do budynku,
 - d) siadania i kładzenia się na łóżku pacjenta i łózkach innych pacjentów,
 - e) palenia papierosów na terenie szpitala,
 - f) głośnych rozmów oraz innych form zakłócania spokoju innym pacjentom,
 - g) handlu obnośnego na terenie szpitala,
 - h) przynoszenia niedozwolonych artykułów spożywczych oraz podawania pacjentowi leków.
 - i) nagrywania, fotografowania i filmowania pacjentów i personelu medycznego, bez uzyskania wcześniejszej zgody tych osób.
 9. Osoba uczestnicząca w procesie opieki jest zobowiązana do:
 - przestrzegania przepisów o bezpieczeństwie przeciwpożarowym (nie wolno zapalać świec, zapalek, używać urządzeń elektrycznych przyniesionych z zewnątrz),
 - przestrzegania zasad norm społecznych w stosunku do innych pacjentów oraz personelu Szpitala,
 - korzystania z telefonu komórkowego, telewizora w sposób nie uciążliwy dla pozostałych osób,
 - każdorazowego podporządkowania się do poleceń personelu oddziału.
 10. Osobom uczestniczącym w procesie opieki w szczególności zabrania się:
 - ingerować w sprzęt medyczny typu pompy infuzyjne, monitory, wlewy dożylnie, dreny etc.
 - ingerować w worki stomijne, moczowe,
 - ingerować w leczenie i pielęgnowanie odleżyn, ran pooperacyjnych
 - podawać posiłki przez sondy, pegi, gastrostomie, mikrojejunostomie

- samodzielnie stosować zabiegi lecznicze, pielęgnacyjne zakłócające proces diagnostyczno-terapeutyczny,
 - dokonywać zmian w diecie niezgodnych z zaleceniami lekarza,
 - podawać pacjentowi leków, suplementów diet, ziół – bez zgody personelu medycznego.
11. Na oddziałach onkologicznych opieka taka (ze względu na podawaną chemioterapię) nie może być sprawowana przez kobiety w ciąży i osoby niepełnoletnie.
12. Na oddziałach neonatologicznym i okulistyki dziecięcej personel medyczny powinien być informowany o każdorazowym opuszczeniu oddziału przez rodzica/opiekuna.
13. Dodatkowa opieka sprawowana przez osoby bliskie pacjenta u osoby izolowanej jest możliwa po wcześniejszym ustaleniu z lekarzem kierującym/ordynatorem oddziałem.

Uwaga:

Zgodnie z Art. 21 punkt 2 ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta: Osoba wykonująca zawód medyczny udzielająca świadczeń medycznych pacjentowi może odmówić obecności osoby bliskiej lub opiekuna przy udzielaniu świadczeń zdrowotnych, w przypadku istnienia prawdopodobieństwa wystąpienia zagrożenia epidemicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjenta. Odmowę odnotowuje się w dokumentacji medycznej.

Dyrektor Szpitala lub upoważniony przez niego lekarz może ograniczyć korzystanie z prawa pacjenta do dodatkowej opieki pielęgnacyjnej w przypadku wystąpienia zagrożenia epidemiologicznego lub ze względu na bezpieczeństwo zdrowotne pacjentów, a także ze względu na możliwości organizacyjne Szpitala – ograniczenie ze względu na możliwości organizacyjne nie dotyczy prawa pobytu jednego rodzica/opiekuna prawnego z pacjentem małoletnim oraz jednej osoby bliskiej z pacjentem posiadającym orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.2. Zasady sprawowania opieki jaką może świadczyć na oddziale osoba bliska pacjenta

1. Dla zachowania bezpieczeństwa pacjentów należy zapoznać rodzinę lub osobę przez pacjenta wskazaną z zakresem opieki jaką może świadczyć.
2. Opieka świadczona na rzecz pacjenta jest dobrowolna i nie ma charakteru przymusu.
3. Osoba bliska może sprawować opiekę nad pacjentem po uprzednim poinformowaniu lekarza/pielęgniarki/położnej o planowanej opiece, czasie i miejscu jej wykonania i po uzyskaniu zgody na jej wykonanie. Opiekę taką mogą sprawować wyłącznie osoby pełnoletnie. Nie dotyczy to i nie wymaga zgody pobyt rodzica/przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego towarzyszącego pacjentowi małoletniemu. Całodobową dodatkową opiekę pielęgnacyjną może sprawować jednocześnie tylko jedna osoba.
4. Zakres opieki świadczonej przez bliskich akceptowany przez pacjenta jak i personel medyczny to szeroko rozumiane wsparcie, w ramach którego mogą być wykonywane nw. czynności takie jak:
 - zaspokajanie potrzeb emocjonalnych i duchowych,
 - wsparcie psychiczne,
 - czytanie na głos, dotrzymywanie towarzystwa, rozmowa, dbanie o bezpieczeństwo,
 - pomoc w czynnościach higienicznych,
 - pomoc w zaspokajaniu potrzeb fizjologicznych,
 - pomoc w przyjmowaniu posiłków i napojów (za wyjątkiem pacjentów nieprzytomnych i z zaburzeniem połykania),
 - pomoc w chodzeniu, wstawaniu z łóżka, siadaniu, zmianie pozycji ciała w łóżku,
 - wożenie na wózku inwalidzkim lub za pomocą podpórki rehabilitacyjnej,
 - uczestniczenie w procesie rehabilitacji w porozumieniu z rehabilitantem,

- obecność opiekuna podczas zabiegów i badań wykonywanych na oddziale.
- 5. W ramach sprawowania opieki rekomenduje się, aby osoba bliska lub przedstawiciel ustawowy pacjenta wykonywał n.w. czynności:
 - zaspokajanie potrzeb emocjonalnych i duchowych,
 - wsparcie psychiczne.
- 6. Inne czynności pielęgnacyjne i opiekuńcze nie wymienione w powyższym wykazie wymagają zgłoszenia personelowi medycznemu i uzyskania zgody na ich wykonanie.
- 7. Przynoszenie i podawanie pacjentowi do spożycia produktów spożywczych wymaga każdorazowo konsultacji z lekarzem sprawującym opiekę nad pacjentem lub skierowania zapytania w tej sprawie do lekarza lub pielęgniarki/położnej.
- 8. Osoby bliskie, które angażują się w realizację czynności pielęgnacyjnych i opiekuńczych są zobowiązane podczas pobytu na oddziale do przestrzegania zasad wymienionych w tej procedurze, konsultowania powstałych problemów, uzgadniania i informowania o ważnych i niepokojących wydarzeniach.
- 9. Personel Szpitala ma prawo nakazać natychmiastowe opuszczenie Szpitala osobom znajdującym się pod wpływem alkoholu, bądź odurzonym substancjami psychoaktywnymi albo naruszającym w sposób rażący Regulamin Organizacyjny Szpitala. W przypadku odmowy opuszczenia Szpitala personel ma obowiązek wezwania policji.
- 10. W godzinach nocnych przebywanie na oddziale szpitalnym osoby bliskiej może odbywać się wyłącznie za zgodą lekarza kierującego oddziałem/ordynatora lub lekarza dyżurnego – zgody nie wymaga pobyt rodzica/przedstawiciela ustawowego/opiekuna prawnego towarzyszącego pacjentowi małoletniemu lub osoby bliskiej towarzyszącej pacjentowi posiadającemu orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności.

5.3. Zasady sprawowania opieki na Bloku Porodowym

1. Osoba towarzysząca rodzącej zostaje wpuszczona w momencie rozpoczęcia porodu i może przebywać w Bloku Porodowym do chwili przekazania pacjentki do Oddziału Ginekologii, Położnictwa i Ginekologii Onkologicznej, jednak nie dłużej niż 2 godziny po porodzie.
2. W sytuacjach szczególnych, przedłużenie czasu pobytu osoby towarzyszącej jest dozwolone po uzgodnieniu tego z położną sprawującą opiekę nad pacjentką i/lub lekarzem dyżurnym.
3. Zakres opieki świadczonej przez osobę towarzyszącą dodatkowo (poza wymienionymi w pkt. 5.2) obejmuje również pomoc w chodzeniu, wstawaniu z łóżka, przyjmowaniu pozycji wertykalnych w porodzie, wchodzeniu i wychodzeniu z wanny porodowej, jak również rekomendowane kangurowanie noworodka (gdy jego stan kliniczny umożliwia przeprowadzenie tej procedury)
4. Osoba towarzysząca może także uczestniczyć w stosowaniu niefarmakologicznych metod łagodzenia bólu porodowego po uzgodnieniu i wg wskazówek personelu medycznego.

5.4. Zasady sprawowania opieki na Oddziale Neonatologii

1. Na Oddziale Neonatologii opieka osoby bliskiej polega również (poza wymienionymi w pkt. 5.2) na:
 - karmieniu i przewijaniu noworodka,
 - odciąganiu pokarmu w dedykowanym pomieszczeniu na Oddziale Ginekologii, Położnictwa i Ginekologii Onkologicznej.
2. Odwiedziny noworodków na Oddziale Neonatologii przez osoby bliskie inne niż rodzice/przedstawiciele ustawowi/opiekunowi prawni, są możliwe po wyrażeniu zgody przez lekarza kierującego oddziałem/lekarza dyżurnego przy uwzględnieniu rytmu pracy w oddziale.

6) DOKUMENTY ZWIĄZANE

Regulamin Organizacyjny Uniwersyteckiego Centrum Klinicznego im. prof. K. Gibińskiego Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach,

Standard OP 8 „Zasady pobytu pacjentów w stanach terminalnych”

Graficzne wyciągi z procedury

7) BIBLIOGRAFIA

Ustawa z dnia 6 listopada 2008r. O prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 16 sierpnia 2018 r. w sprawie standardu organizacyjnego opieki okołoporodowej

Europejska Karta Praw Dziecka Pacjenta